Lietvedības Nr. K69-0450-22/20
ECLI:LV:KURT:2022:1202.11250017521.5.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Saldū 2022.gada 2.decembrī

Kurzemes rajona tiesa
tiesnese Selga Lapejeva,
piedaloties prokurorei Gunai Lapsai,
aizstāvei Sandrai Sprūdei,
iztiesāja atklātā tiesas sēdē krimināllietu, kurā /pers. B/, personas kods /personas kods/, apsūdzēts pēc Krimināllikuma 170.panta.

Aprakstošā daļa

[1] Apsūdzētais/pers. B/ izvairījās no tiesas nolēmuma pildīšanas, ar kuru uzlikts pienākums apgādāt savus bērnus un dot tiem uzturu –

ar /Nosaukums/ rajona tiesas 2009.gada 21.decembra spriedumu lietā Nr./numurs/, kas stājies spēkā 2010.gada 12.janvārī, no /pers. B/ par labu /pers. D/ piedzīti uzturlīdzekļi nepilngadīgā bērna /pers. E/, dzimuša /datums/, uzturam mēnesī 54 Ls jeb 76,68 EUR sākot no 2009.gada 23.novembra līdz bērna pilngadībai, un nepilngadīgā bērna /pers. F/, dzimuša /datums/, uzturam 45 Ls jeb 63,90 EUR sākot no 2009.gada 23.novembra līdz bērna pilngadībai. Mainoties Latvijas Republikas Ministru kabineta noteiktai minimālajai darba algai, pamatojoties uz Ministru kabineta 2003.gada 1.jūlija noteikumu Nr.348 "Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam" 2.2.apakšpunktu, automātiski palielināt uzturlīdzekļu apmēru bērnu uzturam.

Ar Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas 2013.gada 11.oktobra lēmumu Nr.1-8/40786-5746 nolemts izmaksāt /pers.D/vietā uzturlīdzekļus 40 Ls jeb 56,80 EUR ik mēnesi nepilngadīgo bērnu /pers. E/ un /pers. F/ uzturam katram.

Ar Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas 2020.gada 24.februāra lēmumu Nr.1-8/87100-2726 nolemts izmaksāt /pers.E/vietā uzturlīdzekļus 129 EUR apmērā ik mēnesi /pers. E/ uzturam.

/pers. B/, būdams persona, kurai ir pienākums apgādāt un dot uzturu saviem bērniem, zinot par /Nosaukums/s rajona tiesas 2009.gada 21.decembra spriedumu un Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas 2013.gada 11.oktobra lēmumu, laika posmā no 2013.gada 8.oktobra līdz 2021.gada 19.aprīlim nepildīja sev uzlikto pienākumu un neveica uzturlīdzekļu maksājumus savu nepilngadīgo bērnu uzturam.

/pers. B/, būdams darbspējīga persona, neveica visu nepieciešamo, lai gūtu ienākumus un nodrošinātu līdzekļus bērnu uzturam, ar savu bezdarbību izvairījās no bērnu uzturēšanas pienākuma pildīšanas, apzināti izvairījās strādāt un tādējādi gūt ienākumus bērnu uzturam un laika periodā no 2016.gada 10.februāra, pēc atbrīvošanās no brīvības atņemšanas soda izciešanas vietas un bezdarbnieka statusam beidzoties, līdz 2017.gada februāra mēnesim, kā arī 2017.gada maija, jūlija, septembra mēnešos, kā arī no 2018.gada augusta mēneša līdz 2021.gada marta mēnesim un 2021.gada aprīļa mēnesī nestrādāja un neguva ienākumus, no kuriem būtu iespējams maksāt uzturlīdzekļus savu bērnu uzturam, tādā veidā ar savu bezdarbību izvairoties no pienākuma apgādāt un dot uzturu saviem bērniem.

Ar šādu rīcību apsūdzētais /pers. B/ izdarīja Krimināllikuma 170.pantā paredzētu noziedzīgu nodarījumu.

[2] Apsūdzētais/pers. B/ izvairījās no kompetentas valsts institūcijas lēmuma pildīšanas, ar kuru uzlikts pienākums apgādāt savu bērnu un dot tam uzturu –

ar Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas 2018.gada 28.jūnija lēmumu Nr.1-8/71479-8701 nolemts izmaksāt /pers.L/vietā uzturlīdzekļus 98,90 EUR ik mēnesi nepilngadīgā bērna /pers. E/, dzimušas /datums/, uzturam sākot no 2018.gada 10.maija līdz bērna pilngadībai.

/pers. B/, būdams persona, kurai ir pienākums apgādāt un dot uzturu savam bērnam, zinot par Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas 2018.gada 28.jūnija lēmumu, laika posmā no 2018.gada 10.maija līdz 2021.gada 19.aprīlim nepildīja sev uzlikto pienākumu un neveica uzturlīdzekļu maksājumus sava nepilngadīgā bērna /pers. E/ uzturam.

/pers. B/, būdams darbspējīga persona, neveica visu nepieciešamo, lai gūtu ienākumus un nodrošinātu līdzekļus bērna uzturam, ar savu bezdarbību izvairījās no bērna uzturēšanas pienākuma pildīšanas, apzināti izvairījās strādāt un tādējādi gūt ienākumus bērna uzturam un laika periodā no 2018.gada augusta mēneša līdz 2021.gada marta mēnesim un 2021.gada aprīļa mēnesī nestrādāja un neguva ienākumus, no kuriem būtu iespējams maksāt uzturlīdzekļus sava bērna uzturam, tādā veidā ar savu bezdarbību izvairoties no pienākuma apgādāt un dot uzturu savam bērnam.

Ar šādu rīcību apsūdzētais /pers. B/ izdarīja Krimināllikuma 170.pantā paredzētu noziedzīgu nodarījumu.

Motīvu daļa

[3] Apsūdzētajam/pers. B/ celta apsūdzība par to, ka viņš, būdams persona, kurai ir pienākums apgādāt un dot uzturu saviem bērniem, zinot par /Nosaukums/ rajona tiesas 2009.gada 21.decembra spriedumu un Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas 2013.gada 11.oktobra lēmumu, laika posmā no 2013.gada 8.oktobra līdz 2021.gada 19.aprīlim nepildīja sev uzlikto pienākumu un neveica uzturlīdzekļu maksājumus savu nepilngadīgo bērnu uzturam. /pers. B/, būdams darbspējīga persona, neveica visu nepieciešamo, lai gūtu ienākumus un nodrošinātu līdzekļus bērnu uzturam, ar savu bezdarbību izvairījās no bērnu uzturēšanas pienākuma pildīšanas, apzināti izvairījās strādāt un tādējādi gūt ienākumus bērnu uzturam un laika periodā no 2015.gada marta mēneša pēc atbrīvošanās no brīvības atņemšanas soda izciešanas vietas līdz 2017.gada februāra mēnesim, kā arī 2017.gada maija, jūlija, septembra mēnešos, kā arī no 2018.gada augusta mēneša līdz 2021.gada marta mēnesim un 2021.gada aprīļa mēnesī nestrādāja un neguva ienākumus, no kuriem būtu iespējams maksāt uzturlīdzekļus savu bērnu uzturam, tādā veidā ar savu bezdarbību izvairoties no pienākuma apgādāt un dot uzturu saviem bērniem.

Tiesa no apsūdzības izslēdz laika periodu no 2015.gada marta mēneša līdz 2016.gada 10.februārim, jo no lietā esošās Nodarbinātības valsts aģentūras izziņas izriet, ka laika posmā no 2015.gada 20.februāra līdz 2016.gada 10.februārim apsūdzētais bija bezdarbnieku uzskaitē.

Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 19.panta 1.punkts noteic, ka, ja parādnieks nepilda bērna uzturēšanas pienākumu, kas viņam uzlikts ar tiesas vai Fonda administrācijas lēmumu, atzīstams, ka parādnieks izvairās no bērna uzturēšanas, izņemot gadījumus, kad parādniekam nav mantas vai ienākumu, uz kuriem vērst piedziņu, un parādnieks ir reģistrējies kā bezdarbnieks Nodarbinātības valsts aģentūrā.

No minētā secināms, ka apsūdzētajam nevar tikt inkriminēts laika periods, kurā viņš reģistrējies kā bezdarbnieks. Inkriminētais laika periods ir

sācies no dienas, kad apsūdzētajam beidzās bezdarbnieka statuss, proti, no 2016.gada 10.februāra.

Augstākā tiesa ir norādījusi, ka Kriminālprocesa likuma 455.panta trešajā daļā ietvertais nosacījums par tiesas tiesībām atzīt par pierādītiem no apsūdzības atšķirīgus noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus ietver sevī ne tikai tiesas tiesības aizstāt tās ieskatā nepierādītos noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus ar pierādītajiem, bet arī izslēgt no apsūdzības nepierādītos faktiskos apstākļus un, ja tam ir tiesisks pamats, arī pārkvalificēt inkriminētās noziedzīgās darbības, ja ar to nepasliktinās apsūdzētā stāvoklis un netiek pārkāptas viņa tiesības uz aizstāvību (*Augstākās tiesas 2014.gada 30.janvāra lēmums lietā Nr. SKK 4/2014*).

[4] Tiesas sēdē apsūdzētais /pers. B/ savu vainu viņam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā atzina daļēji un liecināja, ka zinājis, ka viņam jāmaksā uzturlīdzekļi dēlu /pers.E/un /pers.L/, kā arī meitas Elisas uzturam. Ar dēlu māti /pers. D/ par uzturlīdzekļiem nav komunicējis un nav arī tos maksājis, jo bijušas problēmas ar darbu. Tā kā viņam nav iegūta profesija, tad māk strādāt vienīgi mežā un gaterī. To arī darījis, bet darbs bijis neoficiāli un neregulāri. 2016. un 2017.gadā strādājis mežā par palīgu, maz nopelnījis 10-15 EUR dienā, līdz ar to uzturlīdzekļus dēlu mātei nav maksājis. Reizēm iedevis pašiem dēliem naudu. No 2018.gada līdz 2021.gadam strādājis gaterī neoficiāli, nopelnīto saņēmis uz rokas, bet darbs bijis neregulāri. Nav interesējies, vai darba devējiem bijuši nosūtīti nolēmumi par uzturlīdzekļu piedziņu no viņa. Ar meitu /pers.E/ un viņas māti /pers. L/ dzīvo kopā. Kad bijuši naudas līdzekļi, tad naudu nav devis meitas mātei, bet pircis visu, kas bijis nepieciešams. Bet tas bijis neregulāri, jo ar darbu bijušas problēmas. Septiņus mēnešus sēdējis mājās, jo gaterī nav bijuši koki, līdz ar to arī nav bijis darbs un ienākumi. Tad meitas māte uzturējusi ne tikai meitu, bet arī viņu. Tā kā /pers. L/ pelnījusi vairāk nekā viņš, tad pēc bērna kopšanas atvaļinājuma viņa aizgājusi strādāt, bet viņš pieskatījis meitu līdz laikam, kad meita varēja sākt apmeklēt bērnudārzu. Arī, kad meita slimojusi, palicis ar viņu mājās. Norādīja laika posmus, kuros attaisnojošu iemeslu dēļ nav strādājis – no 2013.gada 22.marta līdz 2014.gada 2.jūnijam un no 2014.gada 30.oktobra līdz 2015.gada 19.februārim, kad atradies ieslodzījuma vietā. No 2015.gada 20.februāra līdz 2016.gada 10.februārim, kad bijis reģistrējies kā bezdarbnieks un no 2019.gada 30.aprīļa līdz 2019.gada 1.septembrim, kad pieskatījis mājās meitu, jo /pers. L/ aizgājusi strādāt, bet bērnudārzu apmeklēt meita varējusi tikai no 2019.gada 1.septembra, ko apliecina tiesas sēdē iesniegtā izziņa. Uzskata, ka minētie laika posmi ir izslēdzami no apsūdzības.

Apsūdzētais/pers. B/ apstiprināja, ka ir sapratis savu pienākumu uzturēt bērnus. Tagad strādā oficiāli SIA /Nosaukums A/ ir noslēgts darba līgums uz nenoteiktu laiku, darba samaksu saņem bankas kontā. Atzīst izveidojušos parādu Uzturlīdzekļu garantijas fondam, tādēļ ir noslēdzis vienošanos ar fondu par parāda pakāpenisku atmaksu un katru mēnesi veic maksājumus parāda dzēšanai.

Lūdza nepiemērot viņam brīvības atņemšanas sodu, bet gan sabiedriskos darbus. Norādīja, ka vēlas turpināt strādāt un atmaksāt valstij parādu, bet apcietinājumā tādas iespējas viņam nebūs. Vēlas laboties, dzīvot kopā ar ģimeni un audzināt meitu.

[4.1] Apsūdzētais/pers. B/ pirmstiesas izmeklēšanā kā aizdomās turētais 2022.gada 10.janvārī liecinājis, ka ap 2000.gadu uzsācis attiecības ar /pers. D/, 2001.gadā piedzimis dēls/pers.E/ bet 2003.gadā – dēls /pers.F/. Kopdzīve ilgusi aptuveni 10 gadus. Pēc šķiršanās dēli dzīvojuši pie /pers. D/, bet viņš naudu dēlu uzturam nav devis. Ar dēliem kontaktējies, devis viņiem kabatas naudu un ēdienu, bet neregulāri. Zinājis, ka ir stājies spēkā Kuldīgas rajona tiesas 2009.gada 21.decembra spriedums, bet tajā norādīto uzturlīdzekļu summas dēlu uzturam nav maksājis. Pieļauj, ka arī Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas 2013.gada lēmumu par to, ka fonda administrācija viņa vietā maksā uzturlīdzekļus dēlu uzturam, ir saņēmis, jo zinājis, ka valsts viņa vietā maksā uzturlīdzekļus bērniem. Pats nekad nav interesējies par šī parāda segšanu Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai. Ap 2013.gadu atradies cietumā. Ir nodarbināts SIA /Nosaukums A/", mēnesī vidēji saņem 300-350 EUR, bet pilnu mēnesi reti sanāk nostrādāt, jo jāpieskata meita Elisa, kad viņa saslimst. Atzīst, ka nav maksājis uzturlīdzekļus dēlu/pers.L/un/pers.E/ uzturam, jo visam naudas nav pieticis. Iespējams ir saņēmis vēstuli, ka dēls /pers.E/ pats ir vērsies Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā. Elojam dažreiz 10 vai 20 EUR ir iedevis, bet ikdienā par dēla uzturēšanu rūpējas /pers. D/.

Kopdzīvē ar /pers. L/ 2017.gada 16.oktobrī piedzimusi meita /pers.L/. Kad 2018.gadā bijis pašķīries no /pers. L/, tad viņa vērsusies Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā. Par to informējusi arī viņu. /pers. L/ fonda administrācija sākusi maksāt uzturlīdzekļus viņa vietā meitas uzturam. Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas lēmumu arī laikam saņēmis. Pēc tam salabuši un šobrīd turpina dzīvot kopā /adrese/. Kad ir darbs, tad viņš iedod /pers. L/ 300 EUR, ja nav darba, tad nav arī naudas un tad dzīvo uz /pers. L/ rēķina. Ir bijuši gadi, kad darba nav bijis vienu mēnesi, trīs mēnešus vai pat septiņus mēnešus. Atzīst, ka Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai nav atmaksājis parādu, kas izveidojies fonda administrācijai maksājot viņa vietā bērnu/pers.E/, /pers.F/ un /pers.L/ uzturam. Nožēlojis izdarīto un norādījis, ka viņam nav naudas, lai maksātu uzturlīdzekļus visiem bērniem (*lietas 51.-52.lapa*).

[4.2] Nopratināts kā apsūdzētais 2022.gada 28.janvārī, /pers. B/ liecinājis, ka uzrādītā apsūdzība noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kas paredzēti Krimināllikuma 170.pantā, viņam ir saprotama, sevi par vainīgu viņš atzīst pilnībā, izdarīto nožēlo. Apsūdzētais liecinājis, ka aptuveni no 2000.gada līdz 2010.gadam dzīvojis nereģistrētā laulībā ar /pers. D/ un kopdzīves laikā viņiem piedzimuši divi bērni – /pers. E/, dzimis 2001.gadā, un /pers. F/, dzimis 2003.gadā. 2009.gadā /Nosaukums/ rajona tiesa piedzinusi no viņa uzturlīdzekļus abu dēlu uzturam, jo tiesā bija vērsusies /pers. D/. Viņš tiesā nav piedalījies, bet zinājis, ka ir tāds tiesas spriedums, ar kuru no viņa ir piedzīti uzturlīdzekļi. Šajā laikā viņš oficiāli nav strādājis, bet veicis dažādus gadījuma darbus, bet tas nav bijis oficiāli un līdz ar to viņš nekur neparādās kā darba ņēmējs. Tad, kad jau veidojies uzturlīdzekļu parāds, tad tiesu izpildītājs sūtījis viņam brīdinājumus, bet viņš ar tiesu izpildītāju nav sazinājies. Neilgi pēc uzturlīdzekļu piedzīšanas /pers. D/ viņam teikusi, ka saņem uzturlīdzekļus un tos viņai maksājot valsts. Sapratis, ka būs valstij jāatmaksā izmaksātie uzturlīdzekļi, bet neko vairāk par to nav interesējies. Par to, ka dēls/pers.E/ir pieprasījis uzturlīdzekļus un tos viņam izmaksā no valsts līdzekļiem, viņš uzzinājis tikai policijā, kad jau bijis uzsākts kriminālprocess. Saticis /pers.E/ pilsētā un/pers.E/ teicis, ka vairs neturpina mācīties /Nosaukums/ tehnikumā, tāpēc viņš nezin, vai /pers.E/ turpina saņemt no valsts uzturlīdzekļus.

2010.gadā viņš iepazinies ar /pers. L/ un vēlāk arī dzīvojuši kopā. Šobrīd arī viņš dzīvo kopā ar /pers. L/ un 2017.gada 16.oktobrī viņiem piedzimusi meita /pers. E/. /pers. L/ viņam teikusi, ka no viņa ir piedzīti uzturlīdzekļi meitas uzturam, un tos viņai izmaksā valsts. Viņam tajā laikā nav bijis darbs un viņš nav strādājis, bet dzīvojis mājās un viņu uzturējusi /pers. L/, jo viņa visu laiku strādājusi /Nosaukums A/. Tiesu izpildītājs viņu nav meklējis par uzturlīdzekļu nemaksāšanu Elisas uzturam un viņš arī pie tiesu izpildītāja nav vērsies. 2018.gadā līdz 31.decembrim strādājis SIA /Nosaukums B/, bet pēc tam SIA /Nosaukums C/, abās vietās saņēmis samaksu par darbu, bet uzturlīdzekļus /pers. L/ nav maksājis un arī Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai uzturlīdzekļus nav atmaksājis. Abās vietās darbā bijis noformēts oficiāli. Saņemtās naudas summas neatceras, bet valsts no viņa uzturlīdzekļus nav ieturējusi. Visu nopelnīto naudu atdevis /pers. L/ un tā tikusi izlietota ģimenes vajadzībām, tajā skaitā pirkts arī viss nepieciešamais Elisai. Viņš nezina, vai tad, kad viņš strādājis un atdevis naudu /pers. L/, viņa par to ziņojusi tiesu izpildītājam vai Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai, ka saņem naudu arī no viņa. Arī šobrīd viņš dzīvo kopā ar /pers. L/ un meitu Elisu vienās telpās, kopīgi pērk pārtiku un visa saimniecība viņiem ir kopīga. Viņš nezina, vai uz viņa deklarēto adresi ir pienākuši kādi paziņojumi no tiesu izpildītāja vai Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas, jo deklarētajā adresē nedzīvo. Ne tiesu izpildītājam, ne Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai savu faktisko dzīvesvietas adresi nav paziņojis (*lietas 78.-81.lapa*).

[5] Tiesa uzskata, ka apsūdzētā /pers. B/ vaina viņam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā pierādīta ar liecinieces /pers. L/ liecībām, rakstveida pierādījumiem, pārbaudītiem un novērtētiem to kopumā un savstarpējā saistībā.

[5.1] Lieciniece/pers. P/ pirmstiesas izmeklēšanā 2021.gada 28.decembrī liecinājusi, ka apmēram no 2011.gada dzīvo kopā ar /pers. B/. Kopdzīves laikā 2017.gada 16.oktobrī piedzimusi meita /pers. E/. /pers. B/ bieži lieto alkoholu mēnesi no vietas un tad nestrādā, gadā vidēji sešas reizes

pa mēnesim lieto alkoholu. Tad visi izdevumi par meitu jāsedz viņai vienai, jo naudu /pers. B/ nedod. Kad /pers.B/nedzer, tad strādā gaterī un mēnesī iedod 100-120 EUR. Ja viņa nepaspēj viņam atprasīt naudu algas dienā, tad /pers. B/ saņemto algu izlieto alkoholisko dzērienu iegādei un meitas uzturam nekas nepaliek. Kad meitai bijuši septiņi mēneši, vērsusies Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā ar iesniegumu par uzturlīdzekļu piedziņu, jo /pers. B/ visu laiku lietojis alkoholu un nav devis uzturlīdzekļus meitas uzturam. Sākot ar 2018.gada 10.maiju sākusi saņemt uzturlīdzekļus /pers.E/ uzturam no Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas. Kad /pers.B/ ir skaidrā, tad palīdz sanest malku, kontaktējas ar meitu. Alkohola lietošanas reizēs var nebūt mēnesi mājās, tad arī nestrādā un par meitu neinteresējas. /pers. B/ strādā SIA /Nosaukums/ bet vai oficiāli to nezina. Lielākā naudas summa, ko /pers. B/ saņēmis algā ir 200 EUR (*lietas 43.-44.lapa*).

Analogu liecību /pers. L/ sniegusi 2022.gada 31.janvārī. Papildus liecinājusi, ka no 2018.gada /pers. B/ kādu laiku strādājis neoficiāli mežā, pēc tam aizgājis strādāt SIA /Nosaukums/ gaterī, kur viņš vairāk nestrādā nekā strādā. Kad strādā, tad no nopelnītā iedod viņai 100 EUR, lielākā summa bijusi 140 EUR. Minētā nauda tiek izlietota arī paša /pers. B/ uzturam. /pers. B/ ļoti neregulāri dod ģimenes vajadzībām naudu, katrā ziņā ar to bērna uzturēšanai nepietiek. Pats pēc savas iniciatīvas nekad nav nopircis un atnesis mājās kādus produktus. Dzīvo katrs savā istabā, bet ēd un mazgā drēbes kopā. Pret meitu /pers. B/ izturas ar mīlestību, reizēm paspēlējas un parunājas (*lietas 82.-84.lapa*).

[5.2] Ar Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas 2021.gada 19.aprīļa iesniegumu Nr.1-3/13384-24502 apstiprinās, ka policijai iesniegts lūgums par kriminālprocesa uzsākšanas izvērtēšanu, kurā lūgts uzsākt kriminālprocesu pret /pers. B/ par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 170.pantā (*lietas 7.-8.lapa*).

[5.3] Ar /Nosaukums/rajona tiesas 2009.gada 21.decembra spriedumu lietā Nr./Nosaukums/ no apsūdzētā par labu /pers. D/ piedzīti uzturlīdzekļi nepilngadīgā bērna /pers. E/ uzturam mēnesī 54 Ls jeb 76,68 EUR sākot no 2009.gada 23.novembra līdz bērna pilngadībai, un nepilngadīgā bērna /pers. F/ uzturam 45 Ls jeb 63,90 EUR sākot no 2009.gada 23.novembra līdz bērna pilngadībai. Mainoties Latvijas Republikas Ministru kabineta noteiktai minimālajai darba algai, pamatojoties uz Ministru kabineta 2003.gada 1.jūlija noteikumu Nr.348 "Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam" 2.2.apakšpunktu, automātiski palielināt uzturlīdzekļu apmēru bērnu uzturam (*lietas 24.-25.lapa*).

[5.4] Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija ar 2013.gada 11.oktobra lēmumu Nr.1-8/40786-5746 nolēmusi no 2013.gada 8.oktobra izmaksāt /pers. D/ apsūdzētā vietā uzturlīdzekļus bērniem /pers. E/ un /pers. F/ 40 Ls jeb 56,80 EUR apmērā katram (*lietas 10.lapa*).

[5.5] Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija ar 2018.gada 28.jūnija lēmumu Nr.1-8/71479-8701 nolēmusi no 2018.gada 10.maija izmaksāt /pers. L/ apsūdzētā vietā uzturlīdzekļus bērnam /pers. E/ 98,90 EUR apmērā. Uzlikts par pienākumu apsūdzētajam viņa vietā no fonda izmaksāto uzturlīdzekļu un par tiem aprēķināto likumisko procentu maksājumus veikt fondā. Apsūdzētais brīdināts, ja nepildīs ar šo lēmumu uzlikto pienākumu un uzturlīdzekļi viņa vietā tiks izmaksāti no fonda, apsūdzētā parāds fondam par viņa vietā izmaksātajiem uzturlīdzekļiem un likumiskajiem procentiem tiks piedzīts piespiedu kārtā (*lietas 11.lapa*).

[5.6] Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija ar 2020.gada 24.februāra lēmumu Nr.1-8/87100-2726 nolēmusi no 2020.gada 13.janvāra izmaksāt /pers. E/ apsūdzētā vietā uzturlīdzekļus 129 EUR apmērā. Uzlikts par pienākumu apsūdzētajam viņa vietā no fonda izmaksāto uzturlīdzekļu un par tiem aprēķināto likumisko procentu maksājumus veikt fondā. Apsūdzētais brīdināts, ja nepildīs ar šo lēmumu uzlikto pienākumu un uzturlīdzekļi viņa vietā tiks izmaksāti no fonda, apsūdzētā parāds fondam par viņa vietā izmaksātajiem uzturlīdzekļiem un likumiskajiem procentiem tiks piedzīts piespiedu kārtā (*lietas 12.lapa*).

[5.7] No izziņām par uzturlīdzekļu parāda atmaksu un izmaksu redzams, ka Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija saskaņā ar minētajiem lēmumiem ir veikusi uzturlīdzekļu izmaksu apsūdzētā vietā viņa bērnu uzturam, savukārt apsūdzētais līdz 2021.gada 25.martam nav veicis nevienu iemaksu fondā (*lietas 13.-18.lapa*).

[5.8] Ar Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2021.gada 13.decembra atbildē Nr.1-21/10617 sniegtajām ziņām pierādīts, ka /pers. B/ nav noteikta invaliditāte (*lietas 34.lapa*), līdz ar ko tiesa atzīst, ka apsūdzētais bijis darba spējīgs, lai atrastu kā sevi nodarbināt un rastu iespēju dot uzturu bērniem. Arī pats apsūdzētais tiesas sēdē apstiprināja, ka viņam nav noteikta invaliditāte un nav veselības problēmu, kas liegtu strādāt.

[5.9] Nodarbinātības valsts aģentūras 2021.gada 2.decembra atbilde Nr.21.2-1.1/1783 apliecina, ka apsūdzētais no 2005.gada 15.decembra līdz 2006.gada 16.februārim, no 2010.gada 11.februāra līdz 2012.gada 1.martam, no 2014.gada 5.jūnija līdz 2014.gada 5.augustam un no 2015.gada 20.februāra līdz 2016.gada 10.februārim bija bezdarbnieka statusā (*lietas 27.lapa*).

[5.10] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2021.gada 23.aprīļa izziņa Nr.21/1035291 satur ziņas par apsūdzētā kā apdrošinātās personas iemaksām 2012.gada augusta – septembra mēnešos, 2013.gada maija – decembra mēnešos, 2014.gada janvāra – aprīļa un jūnija – augusta mēnešos, 2017.gada februāra – aprīļa, jūnija, augusta, oktobra – decembra mēnešos, 2018.gada janvāra – jūlija mēnešos un 2021.gada marta mēnesī. Minētā izziņa apstiprina, ka no 2012.gada 30.jūlija līdz 2012.gada 5.septembrim apsūdzētā darbavieta bijusi SIA "/Nosaukums D/", no 2013.gada 24.maija līdz 2014.gada 7.maijam apsūdzētais bijis nodarbināts brīvības atņemšanas soda izciešanas laikā SIA "/Nosaukums L/", no 2014.gada 5.jūnija līdz 2014.gada 4.augustam bijis bezdarbnieka pabalsta saņēmējs, no 2014.gada 5.augusta līdz 2014.gada 24.septembrim strādājis zemnieku saimniecībā "/Nosaukums M/, no 2017.gada 1.februāra līdz 2018.gada 31.decembrim strādājis SIA "/Nosaukums N/", no 2021.gada 9.marta līdz 2021.gada 31.martam strādājis SIA /Nosaukums A/ (*lietas 30.-31.lapa*). Savukārt Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2021.gada 23.aprīļa izziņa Nr.21/1035305 satur ziņas par apsūdzētajam 2014.gadā izmaksātā bezdarbnieka pabalsta apmēru (*lietas 32.lapa*).

[5.11] No /Nosaukums/ novada pašvaldības aģentūras "Sociālais dienests" 2021.gada 10.decembrī sniegtās informācijas Nr. SD/11-1/21/1086 izriet, ka /pers. B/ dzīvo vienā mājsaimniecībā ar /pers. L/ un meitu /pers. E/. /pers. B/ ir sociālā dienesta klients no 2008.gada, kad ticis uzsākts sociālais darbs ar personas ģimeni. /pers. B/ nav apmeklējis sociālā darbinieka darbā ar ģimenēm un bērniem konsultācijas, jo nav atzinis savas sociālās problēmas. Vienu reizi ir apmeklējis sociālā darbinieka darbā ar atkarībām konsultāciju, bet no turpmākas sadarbības atteicies. Iepriekš /pers.B/ saņēmis sociālo palīdzību kurināmā iegādei, pabalstu pēc atbrīvošanās no ieslodzījuma vietas. No 2009.gada līdz 2015.gadam /pers. B/ regulāri saņēmis pabalstu garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai, skolas piederumu iegādei un skolas pusdienu atmaksai par /pers.F/ un/pers.L/. Šobrīd sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus nesaņem (*lietas 36.lapa*).

/Nosaukums/novada pašvaldības aģentūra "Sociālais dienests", sniedzot informāciju uz aizstāves pieprasījumu par apsūdzēto, norādījusi, ka /pers. B/ laika posmā no 2015.gada 1.aprīļa līdz 2015.gada 30.septembrim bijis sociālā dienesta klients. Personai bija trūcīgas personas statuss un mājokļa pabalsts malkas iegādei. No 2015.gada oktobra /pers. B/ sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus nav saņēmis (*lietas 177.lapa).*

[5.12] No zvērinātas tiesu izpildītājas Ineses Beitānes 2021.gada 6.maijā sniegtās atbildes Nr.07457/002/2021-NOS izriet, ka laika periodā no 2014.gada 19.augusta nav veikta neviena iemaksa uzturlīdzekļu parāda dzēšanai (*lietas 38.lapa*).

[5.13] Informācija no Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas apstiprina, ka apsūdzētajam nepieder nekustamie īpašumi (*lietas 39.lapa*). Informācija no Lursoft datu bāzes apstiprina, ka apsūdzētajam nepieder uzņēmumi (*lietas 40.lapa*). Apsūdzētajam piederējis transportlīdzeklis */TL marka/*, kas izslēgts no CSDD reģistra (*lietas 41.-42.lapa*).

[6] /pers. B/ tiesas izmeklēšanas laikā norādīja laika posmus, kuros attaisnojošu iemeslu dēļ nav strādājis – no 2013.gada 22.marta līdz 2014.gada 2.jūnijam un no 2014.gada 30.oktobra līdz 2015.gada 19.februārim, kad atradies ieslodzījuma vietā, no 2015.gada 20.februāra līdz 2016.gada 10.februārim, kad bijis reģistrējies kā bezdarbnieks un no 2019.gada 30.aprīļa līdz 2019.gada 1.septembrim, kad pieskatījis mājās meitu, jo /pers. L/

aizgājusi strādāt, bet bērnudārzu apmeklēt meita varējusi tikai no 2019.gada 1.septembra. Pauda viedokli, ka minētie laika posmi ir izslēdzami no apsūdzības.

Tiesa konstatē, ka par apsūdzētā norādīto laika posmu no 2013.gada 22.marta līdz 2014.gada 2.jūnijam un no 2014.gada 30.oktobra līdz 2015.gada 19.februārim, kad atradies ieslodzījuma vietā, apsūdzība nav celta.

Laika periodu no 2015.gada 20.februāra līdz 2016.gada 10.februārim tiesa izslēdz no apsūdzības, jo no lietā esošās Nodarbinātības valsts aģentūras izziņas izriet, ka minētajā laika posmā apsūdzētais bija bezdarbnieku uzskaitē. Uzturlīdzekļu garantiju fonda likuma 19.panta 1.punkts noteic, ka, ja parādnieks nepilda bērna uzturēšanas pienākumu, kas viņam uzlikts ar tiesas vai Fonda administrācijas lēmumu, atzīstams, ka parādnieks izvairās no bērna uzturēšanas, izņemot gadījumus, kad parādniekam nav mantas vai ienākumu, uz kuriem vērst piedziņu, un parādnieks ir reģistrējies kā bezdarbnieks Nodarbinātības valsts aģentūrā. No minētā secināms, ka apsūdzētajam nevar tikt inkriminēts laika periods, kurā viņš reģistrējies kā bezdarbnieks. Inkriminētais laika periods ir sācies no dienas, kad apsūdzētajam beidzās bezdarbnieka statuss, proti, no 2016.gada 10.februāra.

Tiesa uzskata, ka nav pamatots apsūdzēta /pers. B/ apgalvojums, ka laika periodā no 2019.gada 30.aprīļa līdz 2019.gada 1.septembrim viņš nav varējis strādāt, jo pieskatījis mājās meitu, par ko bija vienojušies ar /pers. L/, jo /pers. L/, beidzoties bērna kopšanas atvaļinājumam, bija jāuzsāk strādāt, bet meita apmeklēt bērnudārzu varējusi tikai no 2019.gada 1.septembra. Kā apliecinājumu tam iesniedza/Nosaukums/novada pašvaldības, pirmsskolas izglītības iestādes /Nosaukums /un SIA "/Nosaukums M/ sagatavoto informāciju.

Izvērtējusi /Nosaukums/novada pašvaldības un pirmsskolas izglītības iestādes /Nosaukums F/ sniegto informāciju, tiesa secina, ka 2017.gada 26.oktobrī /pers. E/ reģistrēta pašvaldības pirmskolas izglītības iestāžu rindā un no 2019.gada 1.septembra apmeklē šo pirmsskolas izglītības iestādi. Savukārt no SIA /Nosaukums M/" sniegtās informācijas secināms, ka /pers. L/ atradās bērna kopšanas atvaļinājumā no 2017.gada 4.decembra līdz 2019.gada 16.aprīlim. Tādējādi minētā informācija neapstiprina to, ka apsūdzētais /pers. B/ laika periodā no 2019.gada 30.aprīļa līdz 2019.gada 1.septembrim ir pieskatījis meitu, līdz ar to nav varējis strādāt un gūt ienākumus bērnu uzturam. Šādas ziņas savā liecībā nav sniegusi arī lieciniece /pers. L/. Turklāt no lieciniece /pers. L/ liecībām izriet, ka /pers. B/ bieži lieto alkoholu, varējis mēnesi pazust no mājām, par meitu neinteresējoties, kad nav bijis alkohola reibumā, tad reizēm ar meitu paspēlējies un parunājies.

[7] Tādējādi tiesa atzīst par pierādītu, ka laikā no 2016.gada 10.februāra, kad apsūdzētais /pers. B/ zaudējis bezdarbnieka statusu, līdz 2017.gada februāra mēnesim, kā arī 2017.gada maija, jūlija, septembra mēnešos, kā arī no 2018.gada augusta mēneša līdz 2021.gada marta mēnesim un 2021.gada aprīļa mēnesī viņš bija darbspējīgs, bet nestrādāja un neguva ienākumus, no kuriem būtu iespējams maksāt uzturlīdzekļus savu bērnu uzturam, tādā veidā ar savu bezdarbību izvairoties no pienākuma apgādāt un dot uzturu saviem bērniem.

[8] Tiesību doktrīnā atzīts, ka noziedzīga nodarījuma sastāvs (*corpus delicti*) ir likumā paredzēto visu objektīvo un subjektīvo pazīmju kopums, kas ir nepieciešams un pietiekams, lai atzītu kaitīgu darbību vai bezdarbību par noteikta veida noziedzīgu nodarījumu *(Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Teorētiskie aspekti. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 21.lpp.)*.

Pierādīšana ir kriminālprocesā iesaistītās personas darbība, kas izpaužas kā pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo faktu esamības vai neesamības pamatošana, izmantojot pierādījumus. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 131.pantu pierādījumi kriminālprocesā ir arī apsūdzēto liecības. Pierādījumu ticamību izvērtē, aplūkojot visus kriminālprocesa laikā iegūtos faktus vai ziņas par faktiem, kas netieši vai tieši apstiprina kriminālprocesa pierādāmo apstākļu esamību vai neesamību, kopumā un savstarpējā sakarībā. Savukārt apsūdzētajam nav jāpierāda savs nevainīgums. Kriminālprocesa galvenais mērķis būtībā ir noskaidrot objektīvo patiesību, pārbaudot, novērtējot lietā iegūtos pierādījumus.

Konkrētais noziedzīgais nodarījums ir ar formālu sastāvu un ir pabeigts ar brīdi, kad personas izvairās no uzliktā uzturēšanas pienākuma. Tas ir ilgstošs noziedzīgs nodarījums, kas ilgst visu izvairīšanās laiku, līdz vainīgais pats pārtrauc izvairīšanos no uzturēšanas, tas tiek pārtraukts, piemēram, ar vainīgā aizturēšanu, vai arī iestājas apstākļi, sakarā ar kuriem izbeidzas uzturēšanas pienākums, piemēram, bērna pilngadība, uzturamās personas nāve *(U. Krastiņš, V. Liholaja Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa. Rīga: Tiesu nama aģentūra 2018, 495.lpp.)*.

Saskaņā ar Civillikuma 177.pantu aizgādība ir vecāku tiesības un pienākums rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās. Rūpes par bērnu nozīmē viņa aprūpi, uzraudzību un tiesības noteikt viņa dzīvesvietu. Bērna aprūpe nozīmē viņa uzturēšanu, t.i., ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu un audzināšanu. Bērna uzraudzība nozīmē rūpes par bērna paša drošību un trešās personas apdraudējuma novēršanu.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmajā daļā noteikto tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras. Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10.panta pirmo daļu bērnam ir tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību. Katram bērnam ir jāsaņem atbilstošs uzturs, apģērbs un pajumte. Arī izglītības iegūšana un apmācība ir viens no vecāku pienākumiem, ko ietver bērna uzturēšana.

Vecāka pienākumu uzturēt bērnu nosaka Civillikuma 179.pants, paredzot, ka šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt.

Saskaņā ar Civillikuma 179.panta piekto daļu minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam nodrošināt ir pienākums katram no vecākiem, neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un mantas stāvokļa un to nosaka Ministru kabinets, ņemot vērā valstī noteikto minimālo mēnešalgu un bērna vecumu. Tas nozīmē, ka vecāka pienākums dot uzturu savam bērnam izriet jau no likuma, t.i., neatkarīgi no tiesas vai kompetentas valsts iestādes lēmuma. Krimināatbildība tiek paredzēta gadījumos, kad šis ar likumu uzliktais pienākums netiek pildīts, un tiesa vai valsts iestāde – Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija – pienākumu papildus noteikusi ar savu lēmumu.

Krimināllikuma 170.pantā ir paredzēta krimināatbildība par izvairīšanos no tiesas nolēmuma vai kompetentas valsts institūcijas lēmuma pildīšanas, ar kuru uzlikts pienākums apgādāt savus vecākus, vecvecākus, bērnus, mazbērnus vai citas personas un dot tiem uzturu.

Senāta Krimināllietu departaments 2021.gada 12.februāra lēmumā lietā Nr. SKK-73/2021 norādījis, ka, lai personu sauktu pie krimināatbildības par Krimināllikuma 170.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ir jākonstatē divi apstākļi. Proti, jābūt tiesas spriedumam vai tiesneša lēmumam, ar kuru uzlikts pienākums apgādāt un dot uzturu, kā arī jākonstatē, ka persona ir izvairījusies no šā pienākuma pildīšanas. Šajā pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir ar formālu sastāvu, un ir pabeigts ar brīdi, kad persona ļaunprātīgi izvairās no tiesas uzliktā uzturēšanas pienākuma. No subjektīvās puses izvairīšanās no uzturēšanas ir tīšs noziedzīgs nodarījums, ko izdara tikai ar tiešu nodomu. Proti, vainīgais zina, ka ir spēkā stājies tiesas spriedums vai tiesneša lēmums par uzturēšanu, un vēlas izvairīties no sava pienākuma pildīšanas.

Noziedzīgais nodarījums apdraud nepilngadīgās personas normālas fiziskas un garīgas attīstības intereses. Noziedzīgā nodarījuma objekts ir ar tiesas nolēmuma vai kompetentas valsts iestādes nolēmuma par uzturlīdzekļu piedziņu aizskartās personas likumīgās intereses un tiesības. Vienlaikus, tiesas ieskatā, nodarījums apdraud arī jurisdikcijas intereses, jo Krimināllikuma 170.pantā atbildība paredzēta par tiesas nolēmuma vai kompetentas valsts iestādes nolēmuma nepildīšanu. Šajā pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs ir formāls, jo satur vienīgi tādas pazīmes, kas raksturo pašu prettiesisko darbību, neatkarīgi no kaitīgo seku iestāšanās.

Šā noziedzīgā nodarījuma speciālais subjekts ir persona, kurai ar tiesas nolēmumu vai kompetentas valsts institūcijas lēmumu uzlikts pienākums apgādāt un dot uzturu saviem vecākiem, vecvecākiem, bērniem, mazbērniem vai citām personām. Apsūdzētais/pers. B/ ir persona, kurai ar tiesas nolēmumu ir uzlikts pienākums apgādāt savus dēlus /pers. E/ un /pers. F/, un ar kompetentas valsts institūcijas lēmumu – meitu /pers. E/. /pers. B/ savās

liecībās apstiprināja, ka zināja par šo savu pienākumu. Apsūdzētajam ir Krimināllikuma 11.pantā noteiktais vecums, no kura iestājas kriminālatbildība. Tāpat lietā nav ziņu, kas dotu pamatu apšaubīt apsūdzētā rīcībspēju. Tādējādi/pers.B/ ir noziedzīgo nodarījumu subjekts – darbspējīgs cilvēks, kuram nav noteikta invaliditāte, un tiesas izmeklēšanā netika konstatēti objektīvi iemesli, lai viņš nestrādātu un negūtu ienākumus. Kā arī pilnībā ir pierādīts, ka /pers. B/ bija informēts, ka ar tiesas spriedumu un Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas lēmumu viņam ir jāmaksā uzturlīdzekļi savu bērnu uzturēšanai. /pers. B/ pienākums bija gūt ienākumus vismaz tādā apjomā, lai izpildītu saistības uzturlīdzekļu maksāšanas jomā.

[9] Tiesa atzīst, ka ar tiesas izmeklēšanā pārbaudītiem pierādījumiem ir izslēgtas jebkādas saprātīgas šaubas par apsūdzētā vainojamību un ir pilnībā pierādīta apsūdzētā /pers. B/ vaina viņam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā un viņa darbības pareizi kvalificētas pēc Krimināllikuma 170.panta.

Tiesa uzskata par nepamatotu aizstāves lūgumu apsūdzēto atzīt par nevainīgu un attaisnot, jo lietā nav pierādījumu, ka apsūdzētais ir apzināti izvairījies no pienākuma apgādāt bērnus.

No likumdevēja gribas izriet, ka par parādnieka tīšu (apzinātu) izvairīšanos no uzturlīdzekļu maksāšanas var liecināt sistemātiska, ilgstoša tiesas nolēmuma vai kompetentas institūcijas lēmuma nepildīšana, nestrādājot vai bieži mainot darba vietas vai dzīvesvietu, slēpjot savus reālos ienākumus un nodarbošanos. Tādējādi, lai kvalificētu apsūdzētā darbības pēc Krimināllikuma 170.panta pietiek konstatēt, ka ilgstoši, sistemātiski tiesas spriedums netiek pildīts un netiek maksāti uzturlīdzekļi nestrādājot vispār vai gūstot ienākumus un tos slēpjot.

Apsūdzētais/pers. B/ nepildīja ar tiesas spriedumu un Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas lēmumu uzlikto pienākumu un neveica uzturlīdzekļu maksājumus bērnu uzturam, kā rezultātā viņam ir izveidojies parāds Uzturlīdzekļu garantiju fondam. Ko apsūdzētais tiesas sēdē apstiprināja un ir vienojies par parāda samaksu.

[10] Atzīstot apsūdzētā /pers. B/ vainu viņam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā par pierādītu, nodarījumu kvalifikāciju, kā tas norādīts apsūdzībā un spriedumā, par atbilstošu Krimināllikuma normām, tiesa secina, ka apsūdzētais ir sodāms.

Saskaņā ar Krimināllikuma 7.panta otro daļu apsūdzētais ir izdarījis divus kriminālpārkāpumus.

[10.1] Nosakot apsūdzētajam soda veidu un mēru, tiesa saskaņā ar Krimināllikuma 35. un 46.pantu ņem vērā likumā definēto krimināsoda mērķi – sabiedrības drošības aizsargāšanu, taisnīguma atjaunošanu, vainīgās personas sodīšanu, kā arī citu personu likumpaklausības veicināšanu un atturēšanu no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Kā arī ņem vērā izdarīto noziedzīgo nodarījumu raksturu un radīto kaitējumu, apsūdzētā personību, atbildību ietekmējošos apstākļus, kā arī pārējos apstākļus, kuriem ir nozīme taisnīga soda noteikšanā, tiesu praksi un atziņas.

Arī Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta un Krimināllietu tiesu palātas tiesnešu kopsapulces 2008.gada 1.jūlija lēmumā "Par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā" izteiktās rekomendācijas vienveidīgai tiesību normu piemērošanai soda noteikšanā, kur rekomendāciju 1.punktā teikts, ka tiesai jāizvēlas tāds soda veids un mērs, kas maksimāli sekmētu krimināsoda mērķu sasniegšanu. Tiesām jāizvērtē, kā konkrētās krimināltiesiskās represijas piemērošana sekmēs taisnīguma atjaunošanu, noziedzīgā nodarījuma recidīva novēršanu, aizsargās sabiedrisko drošību, atturēs citas personas no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas un sekmēs notiesātās personas resocializāciju (*Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta un Krimināllietu tiesu palātas tiesnešu kopsapulces 2008.gada 1.jūlija lēmuma "Par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā" 1.punkts, http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/tiesnesu-kopsapulcu-lemumi/kriminallietu-departaments*).

Saprotot noziedzīgo nodarījumu kā netaisnīgumu, ko radījusi pārkāpēja darbība vai bezdarbība, ikvienā konkrētā gadījumā ir svarīgi izvēlēties un piemērot pārkāpējam tādu sodu, kas ir samērīgs un maksimāli atbilst sabiedrības un pārkāpēja interesēm (*skat. Judins A. Krimināsods nav valsts atriebība par izdarīto noziedzīgo nodarījumu. Jurista vārds Nr.11 (762), 2013.gada 19.marts, 7.lpp.*).

[10.2] Ņemot vērā, ka apsūdzētais piekrita apsūdzībā norādītajiem apstākļiem, iebilda tikai pret atsevišķiem laika periodiem, dod pamatu secināt, ka faktiski izvirzītajā apsūdzībā apsūdzētais savu vainu atzīst abu noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā, un Uzturlīdzekļu garantiju fondam uzsāktā uzturlīdzekļu parāda atmaksa, ko apstiprina tiesas izmeklēšanas laikā iesniegtie pasta orderi un čeki, apliecina, ka apsūdzētais izdarīto vaļsirdīgi nožēlo. Tādējādi tiesa uzskata, ka saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta otro daļu par apsūdzētā /pers. B/ atbildību mīkstinošu apstākli abu noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā atzīstams tas, ka savu vainu atzina un vaļsirdīgi nožēloja izdarīto.

Saskaņā ar Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 1.punktu par apsūdzētā /pers. B/ atbildību pastiprinošu apstākli abu noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā tiesa atzīst to, ka noziedzīgie nodarījumi veido noziedzīgu nodarījumu recidīvu, jo izdarīti neizciesta soda laikā.

[11] Novērtējot apsūdzētā /pers. B/ personību, pie soda noteikšanas tiesa ņem vērā, ka apsūdzētais izdarījis divus kriminālpārkāpumus un, izdarot tos, apsūdzētais apdraudējis savu bērnu labklājību, kā arī nepildot tiesas un kompetentas valsts iestādes nolēmumus ir apdraudējis jurisdikcijas intereses, konkrētie noziedzīgie nodarījumi ir bijuši ilgstoši, apsūdzētais neiesaistoties bērnu labklājības nodrošināšanā, ir parādījis, ka paša intereses viņš nostata augstāk nekā bērnu intereses.

Uz noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas brīdi /pers. B/ ir sešas reizes sodīts, pēdējo reizi ar Kurzemes rajona tiesas 2021.gada 15.marta spriedumu pēc Krimināllikuma 125.panta pirmās daļas ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem, probācijas uzraudzību uz 1 gadu, sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 2 gadiem. Ir saukts pie administratīvās atbildības, uzliktie naudas sodi nav samaksāti, kas apsūdzēto raksturo negatīvi un parāda viņa vienaldzīgo attieksmi pret uzlikto sodu izpildi (*lietas 53.-56., 57.lapa un informācija pārbaudīta Tiesu informācijas sistēmā*).

No 2022.gada 8.jūnija apsūdzētajam ir pastāvīga darba vieta SIA /Nosaukums B/, no kuras raksturots pozitīvi, regulāri apmeklē darbu, savus darba pienākumus veic apzinīgi, pierādījis sevi kā zinošu darbinieku, pret izsniegto inventāru izturas rūpīgi un atbildīgi, attiecībās ar darba kolēģiem sabiedrisks un izpalīdzīgs, attieksme pret kritiku saprotoša, pieļautās kļūdas labo (*lietas 137.lapa*). Apgādībā viens mazgadīgs bērns (*lietas 59.lapa*). Tiesas sēdē apsūdzētais paskaidroja, ka viņam šobrīd ir pastāvīga darba vieta un ienākumi. Ir sapratis savu pienākumu apgādāt bērnu un par meitu rūpējas.

[12] Nosakot sodu apsūdzētajam /pers. B/, tiesa ņem vērā lietas materiālus kopumā, izdarīto noziedzīgo nodarījumu raksturu un nodarīto kaitējumu, arī sabiedrības interesēm, nepieciešamību atjaunot taisnīgumu, sodīt vainīgo par izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, resocializēt sodāmo personu, un panākt, ka notiesātais un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Lai lietā panāktu krimināltiesisko taisnīgumu, tiesa ievēro soda noteikšanas individualizācijas, samērīguma un pietiekamības principus.

Izvērtējot minēto un ņemot vērā soda veidu ietekmējošos apstākļus, tiesa par apsūdzētajam atbilstīgu un samērīgu uzskata sodu īslaicīgas brīvības atņemšanas veidā. Šāds sods ir samērīgs un tas maksimāli atbilst sabiedrības un paša apsūdzētā interesēm. Apsūdzētais ilgstoši ir ignorējis tiesas un kompetentas valsts institūcijas nolēmumus, izvairījies gādāt par savu dēlu /pers.L/ un /pers.E/, kā arī meitas/pers.F/uzturu, ilgstoši nav spējis kaut minimāli atbalstīt savus bērnus. Tiesas ieskatā, apsūdzētais ar savu darbību ir būtiski ietekmējis savu bērnu labklājību, atņēmis iespēju dzīvot labākos apstākļos nekā viņi dzīvoja. Sods īslaicīgas brīvības atņemšanas veidā liks apsūdzētajam laboties un atturēs citas personas no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas, liekot respektēt gan tiesas un kompetentas valsts institūcijas nolēmumus, gan savu pienākumu gādāt par saviem bērniem, tas ir, pildīt likumā noteikto.

Nosakot soda mēru, tiesa ņem vērā, ka abu noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā ir konstatēts gan apsūdzētā /pers. B/ atbildību mīkstinošs apstāklis, gan atbildību pastiprinošs apstāklis. Tāpat tiesa ņem vērā Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta un Krimināllietu tiesu palātas tiesnešu 2008.gada 1.jūlija kopsapulces lēmumā iekļautās rekomendācijas par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā, kur 15. un 16.punktā norādīts, ka atbildību pastiprinošu apstākļu esamība ir pamats bargāka soda piemērošanai salīdzinājumā ar sodu, kāds būtu piespriežams, šādus

apstākļus nekonstatējot, turklāt, atbildību pastiprinošu apstākļu esamība pati par sevi liedz tiesai noteikt panta sankcijā paredzēto minimālo sodu.

Izvērtējusi lietā iegūtos apsūdzētā personību raksturojošos datus, izdarīto noziedzīgo nodarījumu raksturu, radīto kaitējumu, tiesa uzskata, ka saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo un otro daļu piemērojams sodu daļējas saskaitīšanas princips.

Kā arī konkrētajā gadījumā ir jāievēro Krimināllikuma 55.panta desmitajā daļā noteiktais, ka, ja nosacīti notiesātais pārbaudes laikā izdara jaunu noziedzīgu nodarījumu, viņam piespriestais sods ir izpildāms un tiesa nosaka sodu saskaņā ar šā likuma 51. un 52.pantā paredzētajiem noteikumiem.

Šī likuma 51.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka, ja notiesātais pēc sprieduma spēkā stāšanās, bet pirms pilnīgas soda izciešanas izdarījis jaunu noziedzīgu nodarījumu, tiesa jaunajā spriedumā noteiktajam sodam pilnīgi vai daļēji pievieno sodu, kas nav izciests pēc iepriekšējā sprieduma. Saskaņā ar šī panta 1^1.daļas 3.punktu sodam pievieno ne mazāk kā vienu trešdaļu no neizciestā soda, ja jaunais noziedzīgais nodarījums ir izdarīts tiesas noteiktajā pārbaudes laikā. Saskaņā ar šī panta otro daļu galīgajam sodam pēc vairākiem spriedumiem jābūt lielākam par sodu, kāds noteikts par jaunu izdarītu noziedzīgu nodarījumu, kā arī par neizciestā soda daļu pēc iepriekšējā sprieduma.

Tā kā apsūdzētais /pers. B/ jaunus noziedzīgus nodarījumus izdarījis neizciesta soda laikā, tiesa uzskata, ka galīgais sods viņam nosakāms saskaņā ar Krimināllikuma 51.panta pirmās daļas noteikumiem un sodam pēc šī sprieduma daļēji pievienojams ar Kurzemes rajona tiesas 2021.gada 15.marta spriedumu krimināllietā Nr./numurs/ noteiktais neizciestais pamatsods – brīvības atņemšana – un pilnīgi pievienojams papildsods – probācijas uzraudzība.

[13] Apsūdzētais/pers. B/ kriminālprocesā nav bijis aizturēts un drošības līdzeklis viņam nav ticis piemērots. Tiesa lietā nekonstatēja apstākļus, kas būtu par pamatu drošības līdzekļa piemērošanai.

[14] Kriminālprocesā apsūdzētā /pers. B/ aizstāvību norīkojuma kārtībā realizēja zvērinātas advokātes Ginta Berga un Sandra Sprūde, kurām saskaņā ar iesniegtajiem paziņojumiem par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniegšanu kriminālprocesā un pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 84.pantu un Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumiem Nr.1493 "Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzināmajiem izdevumiem un to izmaksas kārtību" par veikto darbu pienākas samaksa no valsts budžeta līdzekļiem 80 EUR apmērā Gintai Bergai un 387,50 EUR apmērā Sandrai Sprūdei (*lietas 85., 121., 155.-157., 159.-161., 184.-185.lapa*).

Minētie procesuālie izdevumi kopsummā 467,50 EUR saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 4.punktu un 368.panta pirmo daļu piedzenami no apsūdzētā /pers. B/, jo tiesa nekonstatēja pamatu apsūdzētā atbrīvošanai no procesuālo izdevumu samaksas.

[15] Procesuālo izdevumu labprātīgai atlīdzināšanai /pers. B/ nosakāms 30 dienu termiņš no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz minēto un saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 511., 512., 520., 528., 529. un 530.pantu tiesa

nosprieda

/pers. B/ atzīt par vainīgu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kas paredzēti Krimināllikuma 170.pantā, un sodīt:

- par izvairīšanos no /Nosaukums/ rajona tiesas 2009.gada 21.decembra sprieduma lietā Nr./numurs/, ar kuru uzlikts pienākums apgādāt savus bērnus un dot tiem uzturu, pildīšanas ar īslaicīgu brīvības atņemšanu uz 20 (divdesmit) dienām;
- par izvairīšanos no Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas 2018.gada 28.jūnija lēmuma Nr.1-8/71479-8701, ar kuru uzlikts pienākums apgādāt savu bērnu un dot tam uzturu, pildīšanas ar īslaicīgu brīvības atņemšanu uz 20 (divdesmit) dienām.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo un otro daļu, sodus daļēji saskaitot, pēc noziedzīgo nodarījumu kopības sodu /pers. B/ noteikt īslaicīgu brīvības atņemšanu uz 1 (vienu) mēnesi.

Saskaņā ar Krimināllikuma 51.panta pirmo daļu noteiktajam sodam daļēji pievienot pēc Kurzemes rajona tiesas 2021.gada 15.marta sprieduma krimināllietā Nr./numurs/ noteikto neizciesto pamatsodu – brīvības atņemšana – un pilnīgi pievienot papildsodu – probācijas uzraudzība –, un pēc spriedumu kopības galīgo sodu /pers. B/ noteikt brīvības atņemšanu uz 2 (diviem) gadiem 20 (divdesmit) dienām un probācijas uzraudzību uz 1 (vienu) gadu.

Drošības līdzekli /pers. B/ nepiemērot.

Piedzīt no /pers. B/ par labu valstij procesuālos izdevumus 467,50 EUR (četri simti sešdesmit septiņus *euro* 50 centus) par aizstāvju sniegto juridisko palīdzību kriminālprocesā.

Procesuālo izdevumu labprātīgai atlīdzināšanai /pers. B/ noteikt 30 (trīsdesmit) dienu termiņu no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Dokumenti par procesuālo izdevumu atlīdzināšanu iesniedzami Kurzemes rajona tiesas kancelejā, Saldū, Tūristu ielā 3, vai nosūtāmi pa pastu.

Spriedumu var pārsūdzēt 10 (desmit) dienu laikā apelācijas kārtībā Kurzemes apgabaltiesā, iesniedzot sūdzību vai protestu Kurzemes rajona tiesā.

Pilna sprieduma pieejamības diena – 2023.gada 12.janvāris.

Tiesnese S.Lapejeva

Dokuments parakstīts elektroniski ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu